

Andrej Sládkovič: Marína – charakteristika diela

MARÍNA – ústredné dielo slovenského romantizmu - básnická skladba

- Autor v ňom ospieval lásku k Márii Pišlovej, vychádzal teda z osobných zážitkov.
- Lásku k nej prežíval počas štúdií v Banskej Štiavnici. Počas štúdia si zarába vyučovaním v meštianskych rodinách a v jednej z nich sa zoznámil s Máriou.
- Rodičia Márie nesúhlasili s ich láskou a po odchode Andreja Sládkoviča (mladého Braxatorisa) na štúdiá do Halle ju donútili vydať sa za bohatého perníkára.
- Andrej Sládkovič (Braxatoris) prežíval stratu svojej lásky ťažko a napokon sa z nej vykúpil poéziou.
- Dielo s veľkou nevôľou prijal Ľ. Štúr, ktorý považoval ľúbostnú tému za málo vlasteneckú.
- Marína je literárnou vedou považovaná za „dcéru Kollárovej Slávy dcéry“.

Charakteristika diela:

- Skladbu tvorí **291 desaťveršových sloh**
- Nie je kompozične členená na časti (kompozícia = skladanie).
- V jednotlivých veršoch nám autor umožňuje sledovať postupný vývoj ľúbostného citu básnika: túžba po kráse, splynutie predstavy krásy a Maríny, opis krás dievčaťa, vznik obapolného citu, vyznanie lásky, zjavenie sa bohyni vernosti, porovnávanie Maríny s obrazmi troch dievčat, splynutie osamelého mládenca na brehu Hrona s lyrickým hrdinom, prelínanie lásky k vlasti s láskou k Maríne, prekážky v láske, žiaľ Maríny nad tým, že bude obetovaná, zmena Maríny na vílu, znovu nájdenie milej v nadpozemskom svete, objavenie sa anjela vzkriesenia, spomienka na lásku, odmietnutie imaginárneho (neskutočného, vymysleného) sveta, návrat k problémom národa, vďaka za lásku.
- I keď je dielo považované za vrchol romantickej lyriky, nie je motivované len citom lásky. Autor v ňom vyznal i svoj postoj k životu, svoj myšlienkový svet v súvislosti s rodným krajom a osudom vlastného národa. Marína je teda i dielom, ktoré odráža citové a myšlienkové ovzdušie celej štúrovskej generácie.
- Tematicky najrozpracovanejšie sú témy:
 1. **Krása**
 2. **Láska k Maríne**
 3. **Láska k Slovensku**
 4. **Mladosť**

KRÁSA – autor povýšil kategóriu krásy na cieľ tvorivej činnosti básnika. Opojený krásou nachádza jej stelesnenie v dievčine:

*Ja sladké túžby, túžby po kráse
spievam peknotou nadšený,
a v tomto duše mojej ohlase
svet môj je celý zavrený;
z výsosti Tatier ona mi svieti,
ona mi z ohňov nebeských letí,
ona mi svety pohýna;
ona mi kýva zo sto životov:
No centrom, živlom, nebom, jednotou
krás mojich moja Marína!*

Kráse sa skláňa aj vyššia bytosť ako človek, krása je dôležitá v živote každého z nás. Spája sa s mravosťou a pravdou. A. Sládkovič vyzdvihuje nielen krásu duchovnú, je očarený aj vonkajšou krásou dievčaťa.

LÁSKA – uvedená téma rozvíja Kollárov odkaz, ktorý polovicu srdca dal Míne a polovicu vlasti. Symbióza (spolužitie vo vzájomnom prospechu) osobného a slovanského našla u Sládkoviča paralelu (podobnosť) v osobnom a slovenskom:

*Chcel bych vás objat', kraje rodiny!
náručie úzke, šíry cit:
Jak mi je sladko v ňadrách Maríny
objatie vaše pocítiť!
Jak mi je blaho nič, nič nežiadať,
z objemu v objem naveky padať,
troch nebies slasti prijímať!
Vlast' drahú ľúbiť v peknej Maríne,
Marínu drahú v peknej otčine,*

a obe v jednom objímať!

Pri téme lásky nesmieme zabudnúť na jedno z najoriginálnejších vyznaní lásky v slovenskej literatúre:

***Možno mi tvojich úst sa odrieknuť,
možno mi ruku nedostať,
možno mi v diaľky žiaľne utieknuť,
možno mi nemilým ostať,
možno mi ústam smädcom umierať,
možno mi žialiť v samote,
možno mi život v púšťach zavierať,
možno mi nežiť v živote,
možno mi seba samého zhubiť –
nemožno mi ťa neľúbiť!***

Láska dvoch mladých ľudí nenašla naplnenie, lyrický hrdina cíti, že jej hrozí nebezpečenstvo:

***Svety závistné medzi nás stali,
roztrhli blahé objemy:
Čože mohutné časy získali,
rozlúčiac nebo od zemi?***

Moderne vyznieva i obžaloba spoločnosti, v ktorej sa dievča nesmie slobodne rozhodnúť, nesmie slobodne nasledovať hlas svojho srdca, nesmie porušiť konvencie (zvyklosti, zaužívané spoločenské mravy) a stať sa ženou muža, ktorého ľúbi:

***Duch devy plače, horko narieka
nad ľúbosti svätej skazou,
že kvet jej s pol'ným kvietím uteká,
krahne ostrím divých mrazov;
ľúbosť devina je cit bez hlasu,
vyšvihnúť nesmie sa nad zvyk času,
vyznať musí, čo neverí;
poslušnú dušu úbohej dcéry
s chlapcom cudzím, ba odporným zverí
studený prsteň materi.-***

A. Sládkovič lásku vyzdvihuje skutočne vysoko, tvrdí, že ten človek je bohatý, ktorý miluje a najbohatší je ten, ktorý je milovaný. Láska je pre Sládkoviča oveľa širší pojem ako len láska milenecká. Ďakuje za lásku a jej objavenie sa v jeho živote.

SLOVENSKO – autor lásku k Maríne spája s láskou k Slovensku. Slovensko je vo veršoch prítomné od Tatier až po Ostrihom, vrúcny vzťah má k Hronu, Sitnu, k Tatrám, autor vyjadril nádej, že sa dočká šťastnejšej slovenskej budúcnosti:

***Slovensko mladé, rodisko moje
aj mohyla mojich kostí!
V tebe mám pekných obrazov dvoje
a dvoje veľkých ľúbostí!-
Ako je krásna tá moja deva,
aká k nej ľúbosť vo mne horieva:
tak ty a k tebe, otčina!
Ako tyś pekná krajina moja,
ako mladistvosť milá mi tvoja:
tak pekná, milá Marína!***

MLADOSŤ – v časoch autorovej tvorby mala mládež jedinečnú historickú šancu dosiahnuť to, o čo sa generácie pred ňou usilovali. Autor chápe mladosť predovšetkým ako príležitosť:

***Nádej tisíc k duši ti letí,
A hviezda slávy nová ti svieti,
Keď na tej západ pozeráš.***

Medzi najvýnimočnejšie slohy v celej básni patrí sloha 185, ktorá predstavuje ucelenú úvahu o mladosti:

***A čo je mladosť? – Dvadsaťpäť rokov?
Ružových tvári hlad' jará?
Či údov sila? Či strmosť krokov?***

*Toto sa všetko zostará!
Mladosť je túžba živá po kráse,
je hlas nebeský v zemskom ohlase,
je nepokoj duší svätý,
je tá mohutnosť, čo slávu hľadá,
je kvetín lásky rajská záhrada,
je anjel v prachu zaviaty!*

A. Sládkovič patrí medzi najkultivovanejších autorov (vzdelaný s vybranými spôsobmi, šľachetný) v slovenskej literatúre. Jeho poézia je mimoriadne bohatá na básnické trópy a figúry a patrí tak medzi skvosty v slovenskej poézii.

UKÁŽKY BÁSNICKÝCH UMELECKÝCH PROSTRIEDKOV V DIELE MARÍNA:

Personifikácia (zosobnenie) : *Duch devy plače, (duch) horko narieka.*

Metafora (obrazné pomenovanie na základe podobnosti): *Kvet jej s poľným kvetím uteká, krahne ostrím divých mrazov.* (Ničia jej lásku a šťastie.)

Epiteton (básnický prívlastok) : *poslušná duša, svätá ľúbosť*

Anafora (slovná figúra, opakovanie rovnakého slova alebo skupiny slov na začiatku po sebe idúcich veršov alebo viet, opak epifyry):

*Možno mi tvojich úst sa odrieknuť,
možno mi ruku nedostať,
možno mi v diaľky žiaľne utieknuť,
možno mi nemilým ostať,
možno mi ústam smädcom umierať,
možno mi žialiť v samote,
možno mi život v púšťach zavierať,
možno mi nežiť v živote,
možno mi seba samého zhubiť –
nemožno mi ťa neľúbiť!*

Klimax: (stupňovanie významu za sebou idúcich slov): *Môj svet, môj poklad jediný!*

Litotes: (dvojitý zápor): *Nemožno mi ťa neľúbiť.*

Zvolanie: *Toto všetko sa zostará!*